

ВИДАННЯ І ПРОПАГАНДА ТВОРІВ Т. Г. ШЕВЧЕНКА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ПІСЛЯ ВЕЛИКОГО ЖОВТНЯ

Після Великої Жовтневої соціалістичної революції починається новий етап зростання популярності Т. Г. Шевченка в Англії.

У нових історичних умовах по-новому звучить в англійській пресі ім'я полум'яного українського поета, народ якого разом з російським та іншими народами колишньої царської імперії здійснив соціалістичну революцію.

Вже у 1919 р. вийшла «Антологія сучасної слов'янської літератури в прозі і віршах». П. Селвера, яка вміщувала і переклади з Шевченка (його автобіографію, лист до редактора журналу «Народное чтение», з поезій — «Заповіт», «І небо невмите, і заспані хвилі...», «Огні горять»... і інші).

У 1924 р. на сторінках журналу “The Slavonic Review” була надрукована стаття найвидатнішого дослідника і популяризатора Шевченкового поетичного слова в Західній Європі Івана Франка, написана для журналу “The European Review” ще в 1914 р.¹, але тоді неопублікована в зв'язку з початком імперіалістичної війни. У статті блискуче розкрито геніальність народного поета.

Іван Франко намагався показати англійцям передусім Шевченка-революціонера. Він докладно розповідає біографію Кобзаря, широко висвітлює його літературну діяльність, вказує на значення Шевченка в загальноросійському визвольному русі, подає періодизацію його творчості. Англійський читач вперше одержав повний, глибокий і в основному політично правильний аналіз творчості Т. Г. Шевченка.

Побіжно згадує про Т. Г. Шевченка в 1924 р. Морфілл у книзі, присвяченій Польщі (“Poland”), зауважуючи, що розгляд творчості Т. Г. Шевченка є справою книги про Росію².

На сторінках “The Slavonic Review” з'являється ще ціла низка статей, в яких згадується про Т. Г. Шевченка. До кращих з них належить стаття Дж. Патрика «Сучасна російська поезія»³.

На жаль, “The Slavonic Review” в дальшому не зайняв правильних позицій щодо тлумачення Шевченкової творчості. У статтях на різні теми, які належать українським націоналістам або їх підпісувачам з табору імперіалістичної реакції, щораз з'являються облудливі, брехливі твердження про Шевченка як ідеолога українського «сепаратизму», який нібито виступав за українську «самостійність» на чолі з українським панством.

У 1931 р. в журналі “The Slav Anthology” поетеса, нарисистка та перекладачка Една Войслі Андервуд у статті «Тарас Григорович Шев-

¹ “The Slavonic Review”, London, 1924, vol. III, № 7, p. 116.

² Morfill, W. R. Poland, L., N—Y., 1924, p. 374.

³ “The Slavonic Review”, London, 1925, December, vol. IV, № 11, p. 403.

ченко (1814—1861)» подає короткі відомості про поета, розповідає про його літературну діяльність⁴. Е. В. Андервуд опублікувала власні переклади поезій «Зоре моя вечірняя», «Заповіт», «Минули літа молодії».

Ювілейний 1939 р., коли радянський народ відзначав 125-річчя з дня народження українського Кобзаря, приніс багато шевченківських матеріалів в усьому світі.

Слово англійською мовою, присвячене великому народному поетові, в ювілейний 1939 рік вперше зазвучало у Москві з уст Джека Ліндсея — талановитого поета і романіста, літературного критика, публіциста, невтомного громадського діяча. Він переклав шість віршів Шевченка («Заповіт», «Якби ви знали, паничі...», «Сон», «І золотої, й дорогої..», «Садок вишневий коло хати...», «Ой діброво — темний гаю!»), які були надруковані в третьому — ювілейному номері московського журналу "The International Literature", присвяченому 125-річчю з дня народження великого Кобзаря.

У передмові до своїх перекладів Ліндсей писав: «Я перекладав вірші з великим задоволенням. Як мені здається, я вірно відчув основні якості Шевченкового вірша: простоту, яскравість опису і напругу відчуття. Я намагався передати ці якості»⁵.

Джека Ліндсея творчість Шевченка зацікавила своєю народністю, м'якою ліричністю і натхненністю революційної романтики у поєднанні з суворю, пройнятою революційно-демократичними ідеями реалістичністю. Він бачив у Шевченкові революціонера, полум'яного гуманіста, невтомного борця за щастя простої людини, всього людства, співця дружби і братерства народів.

У газеті "Moscow News" в дні святкування 125-річчя з дня народження Шевченка з'явилися стаття Н. Бельчикова «Великий патріот і поет дружби народів» та переклади творів Шевченка «І виріс я на чужині...», «Я не нездужаю, нівроку..», «Заповіт», здійснені П. Бресліним. Ці ж переклади були надруковані і в журналі "Soviet Land".

У березні 1939 р. в бюлетені Товариства культурних зв'язків з закордоном "VOKS" була надрукована стаття А. Нілова «Тарас Шевченко», в якій подавалась докладна біографія Кобзаря та розповідалось про роль його у піднесенні української літератури до рівня світової.

У дні ювілею Шевченка англійський поет Джон Леман надіслав з Лондона Спілці радянських письменників перекладені ним і видані твори Шевченка.

Виступи радянської преси позитивно вплинули на популяризацію поезій Шевченка англійською мовою. Так, переклад «Заповіту» П. Бресліна увійшов у збірку "Bard of the Ukraine", видану Ів. Віром у 1951 р. у Торонто, і в ювілейне видання "Taras Shevchenko Jubilee Journal in Honour of the 150-th Anniversary of His Birth", що вийшло в Нью-Йорку в 1964 році.

Після ювілею 1939 р. аж до 1951 р. не знаходимо окремих статей про Шевченка, друкованих в Англії. Згадки про нього зустрічаються лише в загальних статтях про українську літературу, що зрідка з'являлися в газетах і журналах того часу.

У 1951 р. в 90-ті роковини з дня смерті Шевченка професор Лондонського університету спеціаліст з російської літератури В. К. Мег'юз видав брошуру «Тарас Шевченко. Людина і символ»⁶.

⁴ Edna Worthly Underwood. Taras Shevchenko 1814—1861. "The Slav Anthology" Portland Maine, The Mosher Press, 1931.

⁵ "International Literature", 1939, № 3, p. 48.

⁶ W. K. Matthews, Taras Shevchenko: the Man and the Symbol. Adress delivered on the occasion of the 90-eh Anniversary of the death of Shevchenko, to the Association of Ukrainians in Great Britain... on 11 March, 1951, London, p. 16.

Див. Іван Вір. Шевченко в англійському тумані. «Літературна Україна», 1962, 6. V., № 45.

Брошура Мет'юза є типовим зразком «об'єктивного» буржуазного літературознавства. Тут старанно дібрано факти, згадується про знайомство Шевченка з Чернишевським, цитуються найновіші роботи М. Рильського та К. Чуковського, навіть право радянських критиків писати про революційність Шевченка «не заперечується».

І серед тої «об'єктивності» коротенькі зауваження про «меншу важливість» соціальних мотивів у Шевченка, про «справедливість» підкреслювання його нібито націоналізму (який Кобзар глибоко ненавидів — *В. У.*), покликані переконати читача в правдивості безглузких тверджень націоналістичної еміграції.

У 1955 р. в журналі «Українське Рев'ю» (II, I стор. 24—25) С. К. Джіффою вміщує переклади віршів Шевченка «За сонцем хмаронька пливе...», «Якось-то йдучи уночі...». Тут же вміщено «Мені однаково, чи буду...» в перекладі Е.-Л. Войнич.

У 50-ті роки в Англії продовжують займатися перекладами творів Т. Г. Шевченка. С. Гардинер перекладає поеми «Пророк», «Ісаїя. Глава 35»; Віра Річ — поему «Кавказ» (“The Ukrainian Review”, I, 1959, стор. 42—45). Цей же переклад був передрукований у 1960 р. в журналах “The Outline” та “The New Poet Magazine”.

З 1955 р. і до наших днів англійська преса систематично публікує статті про українського поета, письменника і художника. Шевченко дедалі більше стає відомий уже не тільки літераторам, а й широкому колу читачів. Продовжують звертатися до нього і окремі дослідники, причому кількість оригінальних праць про поета щораз збільшується.

Велике значення для поширення відомостей про Шевченка в Англії має особисте знайомство англійських діячів з Україною. Серед відвідувачів музею і могили Тараса Шевченка були генеральний секретар Комуністичної партії Великобританії Гаррі Палліт, англійський поет-перекладач Герберт Маршалл.

У 1958 р. Герберт Маршалл і американська письменниця Мілдред Сток видали книжку «Айра Олдрідж — негритянський трагік»⁷.

«Досліджуючи перебування Олдріджа в Росії,— пише Герберт Маршалл,— я знову зустрівся з Шевченком — і відкрив дружбу, що була одною з найнезвичайніших у світі...»

Це мене запалило пізнати ще більше й більше про цього єдиного в своєму роді поета і художника; але, на жаль, я міг читати тільки частину його поезій, і то в англійських та російських перекладах, які я знайшов незадовільними. В глибині душі була в мене думка самому дати належну честь його чудовій поезії, перекласти його з мови оригіналу і зробити для нього те саме, що я був гордий і щасливий зробити для Маяковського. З того часу «Кобзар» був моєю біблією. Я з ним ніколи не розлучався, він був у моїй кишені, в моєму кабінеті, біля мого ліжка»⁸.

Книжка Г. Маршалла і М. Сток привернула увагу англійських читачів і дала їм правильне уявлення про Кобзаря — людину інтернаціоналістських переконань. Зараз ця книжка перекладена на українську мову.

На клопотання Ювілейного комітету, Урядів Радянської України та Радянського Союзу Рада ЮНЕСКО закликала всі держави — члени ООН та все прогресивне людство урочисто відсвяткувати пам'ятні дні великого сина українського народу, творчість якого стала вселюдським надбанням.

Напередодні сотих роковин з дня смерті Шевченка і в час ювілею в Англії з'являється багато статей про Кобзаря і перекладів його творів.

⁷ Herbert Marshall and Mildred Stock. Ira Aldridge — the Negro Tragedian. New-York, 1958, p. 241.

⁸ Герберт Маршалл. Шевченко в Англії. «Радянська Україна», 7 березня 1964 р.

У 1960 р. Віра Річ випустила збірку перекладів творів Шевченка під назвою «Невеличка хмара» (“A Little Cloud”). Тут вміщені такі переклади творів поета, як: «Тече вода в синє море...», «Думи мої, думи мої...», «Мені однаково, чи буду...», «Вітер з гаєм розмовляє...». Вона ж у журналі “The Ukrainian Review” (I.VII 1960, I. VIII 1961) друкує вісім перекладів творів Шевченка.

Журнал “The New Poet Magazine” (№ 14, березень 1961) вміщує статтю “Taras Shevchenko 1814—1861” без підпису, в якій підкреслюється освіченість Т. Шевченка, його ерудиція, зацікавлення історією, філософією, зоологією, французькою мовою, педагогікою. «Отже, Шевченко художник високоосвічений,— пише журнал,— він просвітитель і будитель українського народу у найкращому розумінні, він є одним з найпрогресивніших і найсвідоміших геніїв усієї тодішньої європейської культури».

Англійський комітет по відзначенню сотих роковин з дня смерті Т. Г. Шевченка, який був створений в 1960 р., вирішив видати велику збірку вибраних творів українського поета в перекладі на англійську мову: поезію, прозу, драми, щоденник, листування.

У 1961 році вийшла перша частина першого тому — Taras Shevchenko. Song Out of Darkness. Selected Poems. Translated from the Ukrainian by Vera Rich, London, 1961.

У книзі вміщено 38 віршів. Том відкриває «Причинна». Крім «Причинни», в першому томі вміщено ще вісім поем: «Тарасова ніч», «Гамалія», «Сон», «Великий льох», «Наймичка», «Кавказ» «І мертвим, і живим...», «Неофіти». На жаль, весь коментар до тому пройнятий націоналістичним духом.

Невмируще слово великого Кобзаря і сьогодні служить благородній справі боротьби народів за соціальне і національне визволення, за дружбу, за мир у всьому світі.

Саме тому за рубежем не припиняються спроби фальсифікувати творчу спадщину геніального українського народного поета, зробити її знаряддям боротьби проти радянської культури, проти соціалізму.

За останні роки Англію, Сполучені Штати Америки, Канаду, Західну Німеччину наводнив потік журнальних і газетних статей і книжок про життя і творчість Т. Г. Шевченка, що належать авторам з табору реакції⁹. Підвищений інтерес реакції до великого українського поета пояснюється, звичайно, не його ювілеями, а тим, що з кожним роком зростає популярність Шевченка серед народів світу, поширюється вплив його великих ідей. Тому реакціонери намагаються применшити цей вплив, або використати його в своїх інтересах, перекручуючи думки Т. Г. Шевченка.

«Перш за все сучасні фальсифікатори,— пише О. Мазуркевич,— силкуються викривити, перевернути саму суть творчості Шевченка, його світогляд і творчий метод. Щоб витлумачити творчість Шевченка в душі лицемірних своїх «гасел» і «програм», буржуазно-націоналістичні недобитки перефарбовують великого революціонера — матеріаліста і атеїста, що піднявся на вершину передової думки своєї епохи і став в ряд з найвидатнішими прогресивними мислителями світу, в... ідеаліста. Задом з світоглядом перевертають і творчий метод; основоположника реалізму і його критичного напрямку в українській літературі перевертають в захмарного романтика «від початку і до кінця»¹⁰.

Проти усіх намагань принизити, фальсифікувати творчість і ім'я Тараса Шевченка виступає багато англійців і українців, що живуть за кордоном і високо цінують творчий геній українського поета революціонера-демократа (Іван Вір, Герберт Маршалл, Джек Ліндсей та інші).

⁹ Див. В. Шпак. Правдою торгують. «Радуга», 1964, № 3, стор. 175.

¹⁰ О. Мазуркевич. Фальсифікаторам не затьмарити величі Тараса Шевченка! «Комуніст України», 1961, № 5, стор. 77.

В останні роки статті про Шевченка з'явилися у прогресивних газетах "The Worker", "The World News" та інших.

У статті «Від кріпака до всесвітньо відомого поета», надрукованій в "The Worker" за 9 березня 1961 року, видатний правдист Д. Заславський розповів про натхненну творчість Кобзаря, про його дружбу з геніальним актором А. Олдріджем.

У статті «Проданий як кріпак, він став російським Робертом Бернсом» ("The Worker" 25. III 1961) Т. Кемпбелл писав: «Його твори тепер друкуються сотнями тисяч примірників як його рідною українською мовою, так і в перекладах російською та іншими мовами народів СРСР... Його ім'я поважають на Україні так, як ім'я Бернса в Шотландії. Можна побажати, щоб його твори були відомі нам у такій же мірі, як твори Бернса в Радянському Союзі»¹¹.

Герберт Маршалл, виступаючи на десятій Шевченківській науковій конференції, присвяченій 100-річчю з дня смерті Т. Г. Шевченка, що відбулася в Києві у травні 1961 р., сказав: «Останнім часом, за пропозицією товариша Бажана, я серйозно займався книгою про Шевченка англійською мовою і багато працював над перекладами Кобзаря.

Ми з дружиною були дуже раді приїхати сюди, бо цілком ясно, що не можна перекладати Шевченка, не познайомившись з його милою Україною... Адже для перекладу потрібно відчувати, так би мовити, країну і народ, а не тільки знати про них з літератури... Сталося, на жаль, так, що старі переклади Шевченка в Англії були дещо сухуваті і, можливо, не тільки старомодні, а як сказав Микола Ушаков, відображали й старе мислення. Внаслідок цього справжнього Шевченка у цих перекладах ще не було... Таким чином, я вважаю дуже важливим заново перекласти Шевченка на англійську мову. На майбутнє мої плани такі: протягом двох-трьох років я думаю закінчити переклад Тараса Шевченка, звичайно, не всієї його великої спадщини, а тих творів, які зможу перекласти. Було б дуже корисно організувати в Англії виставку малярських творів Шевченка. Я здивований: він, виявляється,— чудовий художник-реаліст, і багато хто з сучасних художників у нього може дечого повчитися. Добре було б, коли б англійці могли ознайомитись із піснями та кантатами на слова Шевченка, тому що ми, на жаль, про це майже нічого не знаємо. Це наша втрата, що ми й досі так погано знайомі з таким визначним поетом і художником. І ми зробимо все, щоб у майбутньому наш народ знав більше про вашого великого народного поета»¹².

У 1964 р. Герберт Маршалл і Фреда Брільянт (його дружина) знову побували у Радянському Союзі, зокрема у Москві та Києві. Герберт Маршалл сказав, що уже зараз переклав 2300 рядків «Кобзаря», а Фреда Брільянт закінчила перший варіант скульптури Кобзаря.

Герберт Маршалл переклав 21 поезію, у тому числі «Причинну», «Думи мої, думи мої...», «І мертвим, і живим...», «Мені однаково, чи буду...» і інші.

Із статтями про Шевченка виступає у пресі молоде покоління літературознавців, яке добре розуміє суть творчості поета і дає пристрасну відсіч облудним твердженням про нього. Це є запорукою того, що у англійській пресі з'являтиметься все більше праць, які поширюватимуть слово і думку Кобзаря серед англійського народу. Блискучим прикладом цього є стаття Полін Бентлі «Тарас Шевченко — співець свободи» за липень—серпень 1961 р. журналу «Кур'єр ЮНЕСКО», що видається 8 мовами загальним тиражем 400 тис. примірників.

¹¹ Див. Ф. П. Погребенник. Всесвітня слава Кобзаря. «Радянське літературознавство», 1962, № 1, стор. 112.

¹² Цитуємо за книгою «Збірник праць ювілейної десятої наукової шевченківської конференції», Вид. АН УРСР, К., 1962, стор. 327—329.

П. Бентлі розповідає про життя поета, який змалку пройнявся красою рідної країни, закріпаченої тираном-царем і феодалами, пройнявся пристрасною любов'ю до батьківщини і ненавидів тиранів, свавілля, несправедливість. З виходом у світ «Кобзаря» на Україні з'явився видатний поет, який мовою свого народу передав усю глибину його страждання, розповів його героїчну історію, відтворив кращі риси. Думки і почуття поета були невід'ємні від життя народу. Народ прийняв Шевченкові поезії, як свої власні, і перелив їх у свої пісні. Сьогодні твори Шевченка співають у кожній українській хаті, співають їх і в Росії.

Поезії Шевченка притаманні простота і мелодійність, висока художня майстерність. Вона пройнята глибоким гуманізмом. «Поет,— пише П. Бентлі,— викриває рабство, деспотизм і тиранію царського режиму, виступає з революційним запереченням усіх без винятку установ, політичних чи релігійних, які були опорою царської влади і поглиблювали страждання українського народу. З-під пера поета виходять поеми — справжній з політичної точки зору динаміт, здатний розірвати ненависний лад». За П. Бентлі, «Шевченка цікавила не лише доля пригнобленої України, а й справа визволення народів у всьому світі. У поемі «Кавказ», яку поет відіслав у Париж польському поету і революціонеру Адамові Міцкевичу, оспівується боротьба кавказьких горців за свободу; у поемі «Єретик» показаний непохитний борець за правду чех Ян Гус.

За такі поеми та за участь у діяльності таємного братства Шевченко заплатив в'язницею й засланням у дикі оренбурзькі степи. Але неволя не зломилася поета. Після повернення із заслання ненависть Шевченка до царизму можна порівняти хіба ще тільки з його ненавистю до кріпосництва,— зрештою обидва ці лиха для поета були завжди тісно між собою пов'язані, і він не шкодував сил у боротьбі з ними.

Жодна європейська література не містить такої сили протесту проти рабства, жоден поет не досяг такої висоти у викритті соціального гноблення, як це зробив Шевченко. Його поезія вийшла далеко за межі однієї країни».

Автор показує зв'язок Шевченка з революційно настроєною молоддю, з провідними радикальними діячами свого часу, зокрема з Чернишевським.

«Шевченко — це поет, який належить усьому людству,— твердить П. Бентлі.— Його заклики до братерства й любові, правди і справедливості і, передусім, боротьби за свободу мають загальнолюдське значення, зрозумілі народам всього світу. Є поети, вірші яких лунали голосніше, поети більше відомі за нього, але ніхто всім життям і творчістю не заслуговує на таку повагу і визнання, як він»,— так закінчує автор свою щирю, розумну статтю.

Стаття Полін Бентлі в 1964 р. була передрукована у ювілейному виданні на честь Т. Г. Шевченка, яке вийшло в Нью-Йорку.

У 1964 р. в ювілейні шевченківські дні вийшов у Москві том вибраних творів Шевченка англійською мовою¹³. Сюди увійшло 46 поезій Шевченка, з них 18 поем і балад, у тому числі «Гайдамаки», «Сон», «Кавказ», «Варнак», автобіографія, повісті «Художник», «Журнал».

Том відкривається вступною статтею члена-кореспондента Академії наук УРСР Є. Кирилюка «Співець України», в якій висвітлено основні моменти життя й творчості Шевченка. Спеціально зупиняється автор на поширенні творів Кобзаря поза межами України, в тому числі і в Англії.

У цій збірці англomовний читач вперше дістав досконалий добір творів, який дозволяє йому створити правильне уявлення про творчість

¹³ Taras Shevchenko. Selected Works. Poetry and Prose. Progress Publishers, Moscow, 1964.

Шевченка. Понад 15 поезій перекладено вперше. Серед них такі важливі для розуміння поглядів і творчості Шевченка, як «Сретик», «Лілея», «Варнак», «Царі», «Гімн черничий», «І Архімед, і Галілей...». Переклади виконані І. Віром та Г. Маршаллом. Шість поем переклали відомі радянські перекладачки О. Шарце та І. Железна.

Рецензент «Всесвіту» Ол. Доценко справедливо зазначав, що «останнє московське видання Шевченка — в цілому значний поступ в освоєнні мовою Шекспіра творчості нашого поета»¹⁴.

Додамо до цього, що нове видання — значний поступ в ознайомленні англійського читача із справжнім Шевченком, поборником дружби народів.

Творчість Шевченка викликає все більший інтерес у англійців і міцно входить до скарбниці англійської перекладної літератури.

У день 150-річчя з дня народження Кобзаря в Единбургу відбувся урочистий вечір, організований товариством англо-радянської дружби. На вечорі виступили відомі поети Х'ю Макдайрмід і Сідней Сміт. Актор Брайен Кері прочитав вірші Шевченка в перекладі на англійську мову. Учасники вечора познайомилися з фотовиставкою про життя поета.

Перекладені на багато мов світу твори Шевченка закликають трудящих капіталістичних і колоніальних країн рвати кайдани рабства, прокладати шлях до волі.

В дні Шевченкового ювілею І. Вір писав: «Чи заклик Тараса Шевченка кавказьким борцям за свою незалежність «Борітеся — поборете!» не відноситься сьогодні до героїв Конго, до Куби, до Алжіру, до Лаосу — і, необхідно додати, до Канади, яка все більше душиться в обіймах американського імперіалізму?»

Чи полум'яний протест Тараса Шевченка проти імперіалістичної війни, хоч би в тому ж «Кавказі», про те, що розливається «вогненне море крові», про страждання матері, батька, нареченої не звучить так же правдиво і сто раз гнівніше сьогодні у відношенні до «атомщиків», які готові спопелити весь світ? Чи нещадне викриття царя Миколи І та його міністрів в комедії «Сон» (та інших творах) не можна повторити сьогодні відносно і коронованих, і некоронованих царів та монополістів, разом з їхніми урядами (хоч би і в Оттаві)?

Чи гнівні слова «Схаменіться, будьте люди, бо лихо вам буде!» відносились лише до зрадників свого народу сто років тому, а тепер? Та ж Шевченко написав їх і до «ненароджених» — до тих, що народились і зараз знаходяться тут у Канаді... І чи «Послання» Тараса не підходить і для неукраїнців, до всіх, хто торгує Канадою на нью-йоркській біржі?»¹⁵.

Силою свого творчого генія, красою душі, величчю звершень Кобзар піднявся на неосяжну височінь, і народи всього світу шанують його як свого рідного поета.

Звичайно, ще не все зроблено для того, щоб твори Шевченка стали відомі широким колам англійських читачів.

Як писав Г. Маршалл, правда, дещо перебільшуючи, «переклади, хоч і робилися щиро, з добрими намірами і, загалом кажучи, грамотно, все-таки не були самі собою поезією і творами літератури»¹⁶.

Важливе й інше: жодне видання не вийшло в будь-якому із значних видавництв Англії, США чи Канади. «Ці книжки назагал субсидувалися, а не продавалися як власне поезія і література. Таким чином, вони не розподілялися належно через звичайну книготоргову мережу, на них

¹⁴ Ол. Доценко. Нове англомовне видання Шевченка. «Всесвіт», № 11, 1964, стор. 155—157.

¹⁵ «Українське життя», 8 березня 1961 р.

¹⁶ Герберт Маршалл. Шевченко в Англії. «Радянська Україна», 7 березня, 1964 р.

не було належних рецензій в літературних журналах, і тому вони не потрапляли до багатьох бібліотек».

Успіх, яким увінчалось видання збірки творів Т. Г. Шевченка англійською мовою у видавництві «Прогрес», свідчить, що було б доцільно, щоб одне з видавництв Радянської України, скажімо, «Дніпро», взяло на себе справу популяризації імені Кобзаря і його поезії англійською мовою, координувало б діяльність перекладачів.

Це дозволило б поставити справу на широку видавничу ногу і одночасно забезпечити високий науковий, художній і політичний рівень видань. Бо кому ж популяризувати Кобзаря, як не українським радянським науковцям і видавцям!

Досвід показує, що саме при співробітництві перекладача з співвітчизниками поета досягаються найбільші успіхи, як це було у Е.-Л. Войнич, як цього досяг Г. Маршалл, як це відбилося на другому варіанті перекладів І. Віра.

Треба не тільки розширювати кількість перекладеного, але й далі вдосконалювати метод перекладання, якомога глибше проникати в поетику Шевченка. З цієї точки зору заслуговує уваги «Кобзар» Т. Г. Шевченка в перекладі на англійську мову С. Андрусишина та У. Кірконнелла, який був виданий видавництвом Торонтського університету¹⁷. У «Кобзар» увійшли всі поетичні твори українського поета (за винятком російських поем). Книга оригінально оформлена, в гарній оправі, на суперобкладинці автопортрет Т. Шевченка 1840 року. Видання збагачують репродукції з картин і малюнків Шевченка та фотографії могили Тараса у Каневі і пам'ятника Кобзарю в Канаді (Вінніпег).

Пророче слово Кобзаря завжди буде могутнім засобом єднання простих і чесних людей світу. Шевченко не просто відкрив світові силу й красу українського слова. На своїх могутніх поетичних крилах він виніс українську літературу на широкий простір світової літератури. І треба зробити все для того, щоб його поезія і проза в найбільш правильному відтворенні дійшли до англомовного читача.

V. F. YASHCHUK

EDITION AND PROPAGANDA T. G. SHEVCHENKO'S POETRY IN ENGLISH AFTER THE GREAT OCTOBER REVOLUTION

Summary

The object of the article is to give a new information to the problem connected with the ways of penetration of information about T. G. Shevchenko to England after the Great October Revolution.

Factors which caused great interest of the English for the name and works of the great Ukrainian poet and recommendation, concerning translation of Shevchenko's works in English and organization of their edition are given.

¹⁷ The Poetical Works of Taras Shevchenko. The Kobzar. Translated from the Ukrainian by S. H. Andrusyshen and Watson Kirkconnell. University of Toronto Press, 1964. Printed in Canada.

Див. також Олександр Жомнір. Повний англійський. «Вітчизна», 1967, № 3, стор. 166.